

Sygnatura akt I C 1330/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Wrocław, dnia 10 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Sławomir Urbaniak

Protokolant: Aneta Zajączkowska

po rozpoznaniu w dniu 3 listopada 2015 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa J. R. (1)

przeciwko G. S. (1)

o zapłatę

I zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 87.950 zł (osiemdziesiąt siedem tysięcy dziewięćset pięćdziesiąt złotych) oraz odsetki:

- umowne w wysokości 15 % rocznie od kwoty 600 zł liczone od dnia 1.09.2012 r. do dnia 8.10.2012 r.,
- umowne w wysokości 15 % rocznie od kwoty 400 zł liczone od dnia 1.09.2012 r. do dnia 5.11.2012 r.,
- umowne w wysokości 15 % rocznie od kwoty 300 zł liczone od dnia 1.09.2012 r. do dnia 24.12.2012 r.,
- umowne w wysokości 15 % rocznie od kwoty 100 zł liczone od dnia 1.09.2012 r. do dnia 27.12.2012 r.,
- umowne w wysokości 15 % rocznie od kwoty 450 zł liczone od dnia 1.09.2012 r. do dnia 28.01.2013 r.,
- umowne w wysokości 15 % rocznie od kwoty 200 zł liczone od dnia 1.09.2012 r. do dnia 13.05.2013 r.,
- ustawowe od kwoty 600 zł liczone od dnia 1.10.2012 r. do dnia 8.10.2012 r.,
- ustawowe od kwoty 400 zł liczone od dnia 1.10.2012 r. do dnia 5.11.2012 r.,
- ustawowe od kwoty 300 zł liczone od dnia 1.10.2012 r. do dnia 24.12.2012 r.,
- ustawowe od kwoty 100 zł liczone od dnia 1.10.2012 r. do dnia 27.12.2012 r.,
- ustawowe od kwoty 450 zł liczone od dnia 1.10.2012 r. do dnia 28.01.2013 r.,
- ustawowe od kwoty 200 zł liczone od dnia 1.10.2012 r. do dnia 13.05.2013 r.,
- umowne w wysokości 15 % rocznie od kwoty 27.950 zł liczone od dnia 1.09.2012 r. do dnia 7.06.2013 r.,
- ustawowe od kwoty 27.950 zł liczone od dnia 1.10.2012 r. do dnia 7.06.2013 r.,
- ustawowe od kwoty 14.632 zł liczone od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty,
- umowne w wysokości 15 % rocznie od kwoty 14.632 zł liczone od dnia 1.09.2012 r. do dnia 9.10.2014 r., zaś od dnia 9.10.2014 r. do dnia zapłaty odsetki maksymalne;

II dalej idące powództwo oddała;

III zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 8.117 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1330/14

UZASADNIENIE

Powódka J. R. (1) wniosła w pozwie o nakazanie pozwanej G. S. (1) aby zapłaciła powódce kwotę 90.000 zł wraz z odsetkami liczonymi w następujący sposób:

- od kwoty 30.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1.10.2012 r. do dnia zapłaty oraz odsetkami umownymi w wysokości 15% w skali roku od września 2012 r.,
- od kwoty 30.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 25.06.2013 r. do dnia zapłaty oraz odsetkami umownymi w wysokości 15 % w skali roku począwszy od września 2012 r. do dnia zapłaty,
- od kwoty 30.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 25.06.2013 r. do dnia zapłaty oraz odsetkami umownymi w wysokości 15% w skali roku począwszy od września 2012 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu swojego żądania powódka wskazała, że strony J. R. (1) i G. S. (1) zawarły w dniu 20.04.2012 r. umowę pożyczki. Mocą tej umowy powódka przekazała pozwanej kwotę w łącznej wysokości 90.000 zł. Pozwana zobowiązała się, że cała pożyczona kwota zwrócona zostanie powódce do dnia 31.12.2013 r. przy czym pożyczka spłacana będzie w trzech równych ratach: I rata 30.000 zł do końca września 2012 r., II rata 30.000 zł do końca września 2013 r. i III rata 30.000 zł do końca grudnia 2013 r. Jednocześnie strony zastrzegły, że w przypadku niedokonania zwrotu pożyczki w umówionym terminie pożyczkobiorca zobowiązany będzie dodatkowo do zapłaty ustawowych odsetek za opóźnienie. Obok tego strony ustaliły też, że z tytułu pożyczki pozwana zobowiązana będzie do zapłaty odsetek umownych w wysokości 15% w skali roku od kwoty zadłużenia wypłacanej w comiesięcznych ratach. W związku z kilkumiesięcznym opóźnieniem spłaty I raty pożyczki powódka pismem z 24.05.2013 r. wezwała pozwaną do zapłaty pierwszej wymagalnej raty w wysokości 30.000 zł wraz odsetkami umownymi i ustawowymi w terminie do 3.06.2013 r. Termin ten upłynął bezskutecznie. W związku z tym powódka wypowiedziała umowę pożyczki, w wyniku czego cała kwota pożyczki stała się wymagalna. Do zapłaty całości zadłużenia powódka wezwała pozwaną zakreślając termin do dnia 24.06.2013 r. W odpowiedzi na wezwanie pozwana przyznała, że umowa pożyczki z dnia 20.04.2012 r. została przez nią faktycznie zawarta. Jednocześnie pozwana podniosła, że dotychczas dokonała na poczet umowy pożyczki spłaty kwoty w łącznej wysokości 37.438 zł. Z takimi twierdzeniami powódka nie zgadzała się. W jej ocenie część kwot, o jakich wspominała pozwana, w ogóle nie została wpłacona, a ponadto duża część podlegała zaliczeniu na poczet spłaty innych wierzytelności. Jedynie wpłaty na kwotę 2.050 zł dokonane w okresie od 8.10.2012 r. do 13.05.2013 r. są relewantne z punktu widzenia umowy pożyczki z dnia 20.04.2012 r. Jednak z uwagi na zastrzeżone odsetki wpłaty te zaliczone zostały w pierwszej kolejności na odsetki, a nie kapitał.

W odpowiedzi na pozew pozwana G. S. (1) wniosła o oddalenie powództwa w całości. Pozwana nie zakwestionowała faktu zawarcia umowy pożyczki ani kwoty objętej tą umową. Podniosła jednakże, że wywiązała się w całości ze swoich zobowiązań względem powódki. Za nieprawdziwe uznała twierdzenia strony powodowej kwestionujące tak istnienie jak i zaliczalność na poczet rat umowy pożyczki wpłat dokonywanych na rachunek powódki bądź jej męża przez pozwaną lub członków jej rodziny. Wyjaśniała przy tym, że strony i członkowie ich rodzin związani byli różnorodnymi relacjami biznesowymi. Przedmiotowa umowa pożyczki dotyczyła jednej z inwestycji, którą prowadzili M. i K. S. (syn i synowa pozwanej) polegającej na budowie kompleksu wypoczynkowego w R.. Stąd wpłaty tytułem spłaty pożyczki dokonywane były zarówno przez M. S. (1), P. S., jak i I. S.. Część wpłat została dokonana na mocy porozumienia zawartego między stroną powodową a M. S. (1), w myśl którego na konto powódki wpływały kwoty stanowiące opłaty rezerwacyjne za pobyt klientów w ukończonej inwestycji kompleksu wypoczynkowego w R.. Pozwana jeszcze raz podkreślała, że przedstawione przez nią wpłaty oznaczają, że pozwana uregulowała względem powódki swoje zobowiązania wymagalne zgodnie z pierwszą ratą harmonogramu spłat. Dokonała łącznie wpłaty kwoty 31.988 zł, przy

czym wyraźnie wskazywała, że dokonane wpłaty należy zaliczyć przede wszystkim na spłatę pierwszej raty, tj. 30.000 zł oraz 1.988 zł na zapłatę odsetek umownych.

Pozwana dodatkowo jeszcze podnosiła, że niezasadne i niezgodne z art. 359 par. 2¹ k.c. jest żądanie powódki dotyczące zapłaty podwójnych odsetek: ustawowych i umownych, łącznie ponad wartość ustalonych ustawą odsetek maksymalnych.

Niezależnie od tego, w ocenie pozwanej powództwo nie zasługuje na uwzględnienie albowiem powódka pominęła zupełnie paragraf 4 łączącej strony umowy, który stwierdza, że zwrot pożyczki nastąpić może także (poza trybem wskazanym w par. 2 umowy) w ten sposób, że pożyczkobiorca przeleje na pożyczkodawcę - do kwoty istniejącego zobowiązania - wierzytelność względem R. W. oraz E. A., stwierdzoną nakazem zapłaty z dnia 25.02.2011 r. wydanym przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie I Nc 73/11. Z takiego upoważnienia pozwana właśnie skorzystała. W odpowiedzi na wezwanie powódki do zapłaty oświadczyła przez swojego pełnomocnika, że korzysta z uprawnienia w wyborze sposobu wykonania swojego zobowiązania poprzez przelanie na powódkę wierzytelności opisanej w paragrafie 4 umowy. Do pisma załączony został projekt takiej umowy cesji wierzytelności, której podpisania powódka odmówiła. Powódka nie przyjmując tego świadczenia nie wykonała postanowień umownych, które na siebie przyjęła. W tej sytuacji popadła w zwłokę z przyjęciem świadczenia. W związku z tym wszelkie roszczenia odnoszące się do odsetek wynikających z przedmiotowej umowy stają się od dnia 7.06.2013 r. bezprzedmiotowe.

Pozwana nadal podtrzymywała i wyraża chęć skorzystania z zapisu paragrafu 4 umowy, co rodziło po stronie powodowej obowiązek zawarcia z pozwaną umowy cesji do wysokości 73.318,88 zł tak jak to zostało przedstawione w piśmie z dnia 7.06.2013 r.

Powódka ustosunkowując się do pisma pozwanej (k.226 i n) podała, że wszelkie powiązania biznesowe z innymi członkami rodziny pozwanej, w konsekwencji zakres tej współpracy jak i rozliczenia z tym związane, nie są objęte niniejszym powództwem. ***Dodała przy tym, że z przedstawionych przez pozwaną wpłat powódka zaliczyła na poczet należności z umowy pożyczki jedynie kwotę 2.050 zł***, natomiast spłaty, o których wspomina pozwana w wysokości 5.000 zł oraz 10.000 zł nie dotyczyły przedmiotowej umowy, lecz zupełnie innych rozliczeń pomiędzy innymi podmiotami.

W kwestii dotyczącej postanowienia zawartego w paragrafie 4 umowy pożyczki powódka wskazała, że nie mógł on znaleźć zastosowania z uwagi na działania podjęte przez pozwaną. Otóż jak podała, pozwana - poza wiedzą i świadomością powódki - zawarła umowę cesji tej samej wierzytelności z innym wierzycielem, tym samym doszło do całkowitej zmiany okoliczności faktyczno-prawnych, w obliczu których nie sposób mówić o możliwości skorzystania z upoważnienia przemienne. Nadto pozostała do spłaty z tytułu umowy pożyczki kwota była wyższa aniżeli zadeklarowana przez pozwaną do przelewu wierzytelność, co tym bardziej czyniło niemożliwym skorzystanie z upoważnienia przemienne.

Pozwana (k. 238 i n.) podkreśliła jeszcze raz fakt zawarcia umowy pożyczki wyłącznie w interesie syna M. S. (2), co w konsekwencji dopuszczało możliwość dokonywania spłat pożyczki właśnie przez niego, jego żonę, czy inne osoby.

Odnosnie umowy cesji oświadczyła, że przedmiotem wcześniejszego przelewu była tylko część wierzytelności w kwocie 70.000 zł Oznacza to, iż na moment złożenia oświadczenia woli o skorzystaniu z uprawnienia zawarcia umowy cesji pozwana dysponowała wierzytelnością w wysokości 75.000 zł, zaś ustalone zobowiązanie wobec powódki wynosiło 73.318,88 zł. Na moment w którym pozwana złożyła pismo procesowe (16.02.2015 r.) kwota wymagalnego zobowiązania stwierdzonego nakazem zapłaty I Nc 73/11 wynosiła, zdaniem pozwanej, wraz z odsetkami 115.000 zł.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka J. R. (1) pozostawała w bliskich relacjach osobisto- biznesowych z M. S. (1) i jego żoną K. S. - synem i synową pozwanej G. S. (2). Wspólnie prowadzili kilka inwestycji i z tego tytułu zaciągali zobowiązania finansowe. M. i K. S. wynajęli, a następnie sprzedali powódce lokal przy ul. (...) we W.. Pieniądze uzyskane ze sprzedaży tego lokalu M. i K.

S. przeznaczili na rozwój kolejnej inwestycji polegającej na budowie kompleksu wypoczynkowego w R.. Właścicielem nieruchomości położonej w R., na której ta działalność miała być prowadzona jest pozwana G. S. (1), natomiast cała inwestycja finansowana była ze środków M. i K. S.. Powódka jednocześnie zamierzała otworzyć własną działalność na sąsiedniej działce w R.. W tym czasie współpraca biznesowa pomiędzy powódką a M. i K. S. była bardzo intensywna.

Do pierwszego spotkania powódki, M. i K. S. oraz pozwanej doszło w okolicy Świąt Bożego Narodzenia 2011 roku. Kolejne spotkanie miało miejsce wiosną 2012 r. w domu u powódki, gdzie strony omawiały zasady udzielenia i zabezpieczenia środków finansowych przekazywanych w ramach pożyczki przez powódkę M. i K. S.. Strony wówczas uzgodniły, że z tytułu udzielonej pomocy finansowej przez powódkę strony zawrą na piśmie umowę, przy czym pożyczkobiorcą zostanie pozwana G. S. (1) albowiem posiadała ona wierzytelność, która mogła stanowić zabezpieczenie tej pożyczki.

Dowód: zeznania K. S., e-protokół z dnia 28.04.2015 r. 01:59-08:54, zeznania M. S. (1), e-protokół z dnia 28.04.2015 r. 09:09- 31:53, zeznania J. R. (2), e-protokół z dnia 28.04.2015 r. 31:58- 50:40, przesłuchanie powódki, J. R. (1), e-protokół z dnia 25.08.2015 r. 02:58 – 19:46, przesłuchanie pozwanej G. S. (1), e-protokół z dnia 25.08.2015 r. 19:46-33:23.

Dnia 20.04.2012 r. w obecności adwokata G. M. strony zawarły umowę pożyczki. Powódka jako pożyczkodawca oświadczyła w paragrafie 1 umowy, że pożycza G. S. (1) kwotę 90.000 zł przy czym strony wskazały, że kwota pożyczki została już wydana - pierwsza rata w wysokości 40.000 zł wydana w dniu 3.02.2012 r. i potwierdzona oświadczeniem stron, II rata w wysokości 50.000 zł wypłacona w dniu 17.04.2012 r.

G. S. (1) jako pożyczkobiorca zobowiązała się do zwrotu pożyczkodawcy całej pożyczonej kwoty w terminie do dnia 31.12.2013 r. w następujący sposób:

- I rata 30.000 zł do końca września 2012 r.,
- II rata 30.000 zł do końca września 2013 r.,
- III rata 30.000 zł do końca grudnia 2013 r.

Strony jednocześnie zastrzegły, że w przypadku niedokonania zwrotu w terminie wynikającym z paragrafu 2 pożyczkobiorca obowiązany będzie do zapłaty dodatkowo ustawowych odsetek za opóźnienie.

W paragrafie 4 umowy strony oświadczyły, że zwrot przedmiotowej pożyczki może nastąpić poza trybem wskazanym w paragrafie 2 w ten sposób, że pożyczkobiorca przeleje na pożyczkodawcę - do kwoty istniejącego zadłużenia - wierzytelność względem R. W. oraz E. A., stwierdzoną nakazem zapłaty z dnia 25.02.2011 r. wydanym przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie I Nc 73/11. Strony zastrzegły, że w przypadku gdy wierzytelność zostanie wyegzekwowana przez komornika prowadzącego postępowanie egzekucyjne przed terminem określonym w niniejszej umowie jako ostateczny termin zwrotu pożyczki, wówczas pożyczkobiorca zobowiązuje się jednorazowo spłacić całe zobowiązanie lub jego pozostałą do spłaty część.

Strony ustaliły, że z tytułu w/w pożyczki pożyczkobiorca obowiązany będzie do zapłaty na rzecz pożyczkodawcy odsetki umowne w wysokości 15% w skali roku od kwoty zadłużenia, która wypłacana będzie w adekwatnie obliczonych ratach comiesięcznych do 15-tego każdego miesiąca.

Dowód: umowa pożyczki z 20.04.2014. – k. 13-14.

G. S. (1) posiada wierzytelność względem R. W. oraz E. A., stwierdzoną nakazem zapłaty z dnia 25.02.2011 r. wydanym przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie I Nc 73/11. Wierzytelność opiewa na kwotę 145.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 14.12.2010 r. do dnia zapłaty i kosztami postępowania.

Dowód: nakaz zapłaty z 25.02.2011 r. – k. 213.

G. S. (1) w dniu 24.04.2013 r. zawarła z A. M. umowę cesji, w której przelała na A. M. część wierzytelności stwierdzonej nakazem zapłaty z dnia 25.02.2011 r. Sądu Okręgowego we Wrocławiu w sprawie I Nc 73/11, obejmującą kwotę 70.000 zł.

Dowód: umowa cesji – k. 245-246.

Powódka pismem z dnia 24.05.2013 r. wezwała pozwaną do zapłaty wskazując, że ustalona w paragrafie 2 umowy pożyczki I rata w wysokości 30.000 zł płatna do końca września 2012 r. nie została zwrócona. W związku z powyższym wezwała ją do zapłaty kwoty 30.000 zł wraz odsetkami umownymi i ustawowymi.

Dowód: wezwanie do zapłaty – k. 15-16.

W odpowiedzi na wezwanie pozwana w piśmie datowanym na dzień 7.06.2013 r. przyznając, że umowa pożyczki została zawarta wskazała, że pożyczka w części została spłacona, na co przedstawiła swoje wyliczenie. Wskazała, że do dnia sporządzenia tego pisma (7.06.2013 r.) dokonała spłaty w wysokości 37.438 zł. Wpłaty te były dokonywane w różnych terminach i formach (gotówka, przelew, przelewy tytułem rezerwacji domków). Natomiast do września 2012 r. pozwana spłaciła zobowiązanie w wysokości 31.988 zł. i jednocześnie wskazała, że kwotę tę zalicza w pierwszej kolejności na spłatę pierwszej raty tj. kwoty 30.000 zł oraz 1.988 zł na zapłatę odsetek umownych. W rezultacie wyliczyła, że na dzień 7.06.2013r. z tytułu umowy pożyczki do spłaty pozostaje kwota 73.318,88 zł. Mając to na uwadze, pozwana oświadczyła, że korzysta ze swojego uprawnienia w wyborze sposobu wykonania swojego zobowiązania i spłaty dokonuje poprzez przelanie do kwoty istniejącego zadłużenia tj. 73.318, 88 zł wierzytelności, jaką posiada względem R. W. oraz E. A., stwierdzonej nakazem zapłaty z dnia 25.02.2011 r. wydanym przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie I Nc 73/11. Zwróciła się do powódki o podpisanie umowy cesji, której projekt dołączyła do pisma. Pismo zostało doręczone powódce 21.06.2013 r.

Dowód: umowa cesji z 7.06.2013 r. – k. 20.

W odpowiedzi na pismo pozwanej powódka zakwestionowała część wpłat wskazanych w zestawieniu podając, że dotyczyły one innych zaległości, które powódka ma wobec M. i K. S.. Dodała jednocześnie, że wskazana propozycja cesji, co do której powódka ma uzasadnione wątpliwości, nie jest propozycją satysfakcjonującą.

Dowód: pismo powódki z 28.06.2013 r. k. 21-22-28.

Pismem z 14.06.2013 r. powódka wezwała do zapłaty całego zobowiązania w kwocie 90.000 zł wraz z odsetkami, wskazując, że w związku z nieuiszczeniem wymaganej pierwszej raty wraz odsetkami, zobowiązanie w całości stało się wymagalne.

Dowód: pismo z 14.06.2013 r. – k. 29-30.

Sąd zważył, co następuje:

Powódka wywodziła swoje roszczenie wobec pozwanej z zawartej pomiędzy stronami umowy pożyczki z 20.04.2012 r. Strony w umowie zgodnie postanowiły, że pozwana jako pożyczkobiorca zobowiązana będzie wobec powódki do zwrotu kwoty pożyczki w wysokości 90.000 zł do dnia 31.12.2013 r. w ustalonych pomiędzy stronami ratach, łącznie z odsetkami których rodzaj i wysokość określone zostały w umowie.

Pozwana nie kwestionowała faktu zawarcia w/w umowy pożyczki, niemniej jednak wskazała, że pożyczona kwota przekazana została nie jej, lecz M. i K. S. (jej synowi i synowej), z przeznaczeniem na budowę kompleksu wypoczynkowego w R. i była efektem nawiązanej współpracy M. i K. S. z powódką. Dodała też, że pomiędzy powódką a M. i K. S. były nawiązywane liczne uboczne porozumienia w innych sprawach (m.in. wynajmu nieruchomości od P. S. w R. czy dotyczące wspólnego najmu lokalu użytkowego we W. przy ul. (...), czy wreszcie odsprzedaży lokalu przy ul. (...)). W wyniku tych zażyłych relacji biznesowych doszło także do przekazania pieniędzy przez powódkę M. i K. S. na prowadzenie inwestycji w R., a zabezpieczeniem tej pożyczki była przedmiotowa umowa pożyczki zawarta

pomiędzy powódką a pozwaną. Pozwana określona w umowie została jako pożyczkobiorca tylko dlatego, że posiadała wierzycelność stanowiącą zabezpieczenie tej wierzycelności.

Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości.

Umowa pożyczki jest umową konsensualną. Fakt wydania przedmiotu pożyczki osobie pożyczkobiorcy dla istnienia węzła prawnego z pożyczkodawcą nie jest zdarzeniem niezbędnym. Sam obowiązek wydania przedmiotu pożyczki, jaki ciąży na pożyczkodawcy, jest konsekwencją uprzednio zawartego porozumienia w tej sprawie. Jeżeli przedmiotem umowy zobowiązującej do przeniesienia własności są rzeczy oznaczone tylko co do gatunku, do przeniesienia własności potrzebne jest przeniesienie posiadania rzeczy. Fakt przekazania przez pozwanego osobie trzeciej pieniędzy z tytułu pożyczki nie wpływa na skuteczność żądania powoda zwrotu kwoty wskazanej w umowie. Powszechnie przyjmuje się w piśmiennictwie oraz judykaturze, że przeniesienie własności przedmiotu pożyczki może nastąpić w każdy prawem przewidziany sposób. Jeśli chodzi o pieniądze może to być wypłata gotówki, przelew bankowy, udzielenie kredytu na rachunku bankowym. Możliwe jest także wręczenie czeku, weksla lub innego papieru wartościowego. Formę wydania przedmiotu pożyczki może również stanowić przelew wierzycelności przysługującej dającemu pożyczkę w stosunku do osoby trzeciej albo uiszczenie długu obciążającego pożyczkobiorcę (por. orzeczenia SN: z 9 stycznia 1930 r., Rw. 649/29, LexPolonica nr 362137, (...) 1931, poz. 721; z 13-27 marca 1936 r., C.III. 112/35, LexPolonica nr 2389315, Zb.Orz. 1937, poz. 344; z 10 lutego 1937 r., C.II. (...), LexPolonica nr 330082, (...) 1937, poz. 304; z 23 lutego 1937 r., C.II. 2664/36, RPEiS 1937, nr 4, s. 868, oraz z 11 marca 1937 r., C.I. 1213/36, OSP 1937, poz. 548). W świetle powyższego nie może budzić wątpliwości, że przedmiot pożyczki może być – tak jak w analizowanym przypadku – wydany określonej przez pożyczkobiorcę osobie trzeciej, tj. synowi pozwanej. W świetle zgromadzonego materiału dowodowego, było to zgodne z wolą pozwanej, której celem było, aby udzielona jej pożyczka trafiła właśnie do M. S. (1).

1. Kwestia pozorności umowy. Stosownie do treści art. 65 § 2 kc w umowach należy badać raczej zgodny zamiar stron, aniżeli opierać się na ich dosłownym brzmieniu.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności. Stosownie zatem do art. 83 § 1 k.c. oświadczenie woli jest złożone dla pozorów wtedy, gdy z góry powziętym zamiarem stron jest brak woli wywołania skutku prawnego wynikającego z umowy, którą zawierają. Badając wolę stron Sąd musi uwzględniać nie tylko wszystkie okoliczności istniejące w chwili składania oświadczenia woli, lecz także okoliczności poprzedzające ten moment jak również występujące później, jeżeli mogą wskazywać na rzeczywistą wolę stron. Składający pozorne oświadczenie woli nie ma rzeczywistej woli wywołania skutków prawnych..

Oświadczenie woli jest złożone dla pozorów, jeżeli jest symulowane. Symulacja ta musi się składać z dwóch elementów. Po pierwsze, strony, które dokonują symulowanej czynności prawnej, próbują wywołać wobec osób trzecich przeświadczenie (niezgodne z rzeczywistością), że ich zamiarem jest wywołanie skutków prawnych, objętych treścią ich oświadczeń woli. Po drugie, musi między stronami istnieć tajne, niedostępne osobom trzecim porozumienie, że te oświadczenia woli nie mają wywołać zwykłych skutków prawnych (akt konfidencji); jest to porozumienie co do tego, że zamiar wyrażony w treści symulowanych oświadczeń woli nie istnieje lub że zamiar ten jest inny niż ujawniony w symulowanych oświadczeniach. Niezgodność rzeczywistego zamiaru stron z treścią czynności prawnej musi odnosić się do jej skuteczności prawnej, woli powołania do życia określonego stosunku prawnego. Nie powoduje pozorności wskazanie przez strony fałszywych pobudek, daty lub miejsca zawarcia umowy, powołanie się na nieprawdziwe fakty, wadliwe nazwanie umowy lub poszczególnych praw i obowiązków (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2013 roku, sygn. akt II PK 299/12).

O pozorności w niniejszym przypadku nie może być mowy. Strony złożyły ważne oświadczenia woli, zgodne z ich wolą i zamiarem wywołania skutków prawnych dokonywanej czynności prawnej. Nawet gdyby jednak przyjąć, że jest to

umowa pozorna - bo pożyczkobiorca sama nie otrzymała od pożyczkodawcy kwoty jaka została wskazana w umowie (bezsporne jest bowiem, że pieniądze od powódki przekazywane były na działalność syna pozwanej M. S. (1) - to pod czynnością symulowaną, jaką była umowa pożyczki, istniała ważna czynność prawa dysymulowana, jaką było zobowiązanie pozwanej do zwrotu powódce określonej kwoty pieniędzy. Wobec powyższego uznać należy, że pozwana jest zobowiązana do zapłaty na rzecz powódki kwoty wskazanej w umowie.

2. Nie jest kwestią sporną wysokość przekazanych środków tytułem umowy pożyczki. Pozwana wysokości przekazanych kwot nie kwestionuje. Zeznania stron i świadków różniły się jedynie co do czasu przekazania tych kwot. Podczas gdy powódka i świadek J. R. (3) twierdzili, że umowa została zawarta dla „przypiecztowania” tych kwot, które już zostały przekazane M. S. (1), to świadkowie M. i K. S. zeznali, że suma ta obejmowała zarówno kwoty już im wypłacone, jak i te, które w przyszłości miały zostać przekazane przez powódkę.

Niemniej jednak kwestia przekazania kwoty 90.000 zł nie była między stronami sporna. Istotne dla rozstrzygnięcia sprawy były rozbieżności dotyczące spłat, które miały być dokonywane przez pozwaną i członków jej rodziny na poczet powstałego zobowiązania. Pozwana twierdziła, że na poczet zadłużenia wpłacona została do końca września 2012 r. (data wymagalności pierwszej raty) kwota 31.988 zł, w tym 30.000 zł na poczet należności głównej i 1.988 zł z tytułu odsetek umownych. Na potwierdzenie przedłożyła potwierdzenie przelewu na kwotę 5.000 zł z 30.05.2012 r. (k. 208) i przelew z 6.05.2012 r. na kwotę 500 zł za rezerwację domków na rachunek męża powódki J. R. (3). Z kolei do dnia 7.06.2013.r, jak pozwana twierdzi, spłaciła kwotę 37.438 zł (dołączony jej własny wykaz – k. 17-18). Wyjaśniła, że na poczet należności zaliczane były wpłaty od klientów tytułem rezerwacji domków na rachunek J. R. (3) oraz wpłaty dokonywane przez M. i P. S. oraz I. S..

Punktem wyjścia do dalszych rozważań musi być ustalenie rozkładu ciężaru dowodu w tym procesie. I tak uznać należy, że powódka – dochodząc zwrotu pożyczki obowiązana była do wykazania faktu udzielenia pożyczki na określoną kwotę. Natomiast pozwana – domagając się oddalenia powództwa ze względu na spłatę wierzytelności – zobowiązana była wykazać, że pożyczka została spłacona, przynajmniej w tej części, w której oddalenia powództwa się domaga. Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie dostarczyło podstaw do przyjęcia, że pożyczka w części, na którą wskazuje pozwana, została zwrócona. Pozwana dostarczyła tylko jeden dowód mający potwierdzić zwrot części pożyczki w kwocie 5.000 zł w dniu 30.05.2012 r. oraz jedno potwierdzenie przelewu za rezerwację domu na rachunek J. R. (3). Pierwsza transakcja dokonana została przez P. S., a w tytule przelewu brak jakiegokolwiek nawiązania do przedmiotowej pożyczki. Brak zatem przekonującego dowodu, że spłata dotyczyła właśnie tej umowy pożyczki, tym bardziej, że P. S. oraz powódka prowadzili też odrębne interesy. Zobowiązani w chwili dokonywania spłat mogli skorzystać z uprawnienia do wskazania, jakiego rodzaju dług regulują (art. 451 § 1 k.c.) w przeciwnym razie muszą liczyć się z ryzykiem przyjęcia braku dowodu potwierdzającego cel takiej czynności. Brak jest również przekonujących dowodów na to, że kwota przelana tytułem rezerwacji za domek przeznaczona została na poczet pożyczki. Jak bowiem świadkowie wyjaśniali część kwot wpłaconych tym tytułem była zaliczana na rachunek pożyczki, a część przekazywana zwrotnie na konto M. S. (1). Brak jest przy tym wyraźnego wskazania, jak poszczególne wpłaty i od jakiej daty były rozliczane.

W takiej sytuacji przyjąć należy, że pozwana nie zdołała wykazać, że dokonała częściowej spłaty należności z tytułu pożyczki, a to na niej spoczywał ciężar dowodu w tym zakresie. To pozwana winna była wykazać, że środki wypłacone posłużyły do spłaty pożyczki, a nie na zaspokojenie innych roszczeń powódki. Dowodów takich jednak nie dostarczyła.

Co do pozostałych kwot, które miały według wykazu pozwanej zostać przekazane powódce brak jest jakichkolwiek dowodów pozwalających przyjąć, że takie transakcje miały w ogóle miejsce. Co więcej, nawet gdyby przyjąć, że do jakichś przesunięć majątkowych doszło, to nie można założyć, że służyły zaspokojeniu roszczenia z tytułu tej właśnie pożyczki. Ze względu na istnienie szerokich i zażyłych w tamtym czasie relacji biznesowych pomiędzy powódką a M. i P. S. można również wysnuć przypuszczenie, że transakcje te mogły dotyczyć rozliczeń, które wynikały z innych źródeł niż umowa pożyczki będąca przedmiotem sporu.

Okoliczności dotyczące spłaty pożyczki powinny być jednoznacznie wykazane przez pozwaną w toku postępowania.

Za wykazane, ale w wyniku przyznania stosownych faktów przez powódkę, można jedynie uznać spłaty w kwocie łącznej 2.050 zł.

W pozwie powódka podała, że zalicza na poczet umowy płatności dokonane w okresie od 8.10.2012 r. do 13.05.2013 r. , w tym:

-8.10.2012 r. 600 zł,

-5.11.2012 r. 400 zł,

-24.12.2012 r. 300 zł,

-27.12.2012 r. 100 zł,

-28.01.2013 r. 450 zł,

-13.05.2013 r. 200 zł.

Powódka przy tym zaznaczyła, że należności te zaliczyła na poczet odsetek, uznając ,że wpłynęły już w okresie wymagalności I raty. Ponieważ brak jest dowodów wpłaty tych kwot nie można - wbrew twierdzeniem powódki - przyjąć, że wpłaty dokonane zostały na pewno już w okresie wymagalności i w całości mogły zostać zaliczone na pokrycie odsetek. Zresztą formułując żądanie tych kwot powódka w żaden sposób nie odliczyła.

Dlatego Sąd zaliczył je na poczet należności głównej, tym bardziej , że pozwana, w piśmie z dnia 7.06.2013 r. korzystając z uprawnienia jakie jej przysługuje z mocy art. 451 § 1 k.c. wyraźnie wskazywała, że wpłacone kwoty przeznaczone mają być na spłatę kapitału I raty pożyczki.

3. Kolejną kwestią było ustalenie czy pozwana mogła dokonać zapłaty pozostałej części zobowiązania oferując cesję przysługującej jej wierzytelności.

W paragrafie 4 łączącej strony umowy stwierdzono, że zwrot pożyczki nastąpić może także (poza trybem wskazanym w par. 2 umowy) w ten sposób, że pożyczkobiorca przeleje na pożyczkodawcę - do kwoty istniejącego zobowiązania - wierzytelność względem R. W. oraz E. A., stwierdzoną nakazem zapłaty z dnia 25.02.2011 r. wydanym przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w sprawie I Nc 73/11. Strony zastrzegły, że w przypadku gdy wierzytelność zostanie wyegzekwowana przez komornika prowadzącego postępowanie egzekucyjne przed terminem określonym w niniejszej umowie jako ostateczny termin zwrotu pożyczki, wówczas pożyczkobiorca zobowiązuje się jednorazowo spłacić całe zobowiązanie lub jego pozostałą do spłaty część.

Z upoważnienia przyznanego jej w paragrafie 4 umowy pozwana skorzystała.

W odpowiedzi na wezwanie powódki do zapłaty oświadczyła, że korzysta z uprawnienia w wyborze sposobu wykonania swojego zobowiązania poprzez przelanie na powódkę wierzytelności opisanej w paragrafie 4 umowy. Do pisma załączony został projekt umowy cesji wierzytelności, której podpisania powódka odmówiła, uznając tę propozycję za nie satysfakcjonującą z uwagi na fakt, że w chwili przedstawienia jej powódce nie pokrywała w całości istniejącego zobowiązania (wierzytelność w części została wcześniej przelana na inną osobę).

Po pierwsze stwierdzić należy, że taka treść umowy, dopuszczająca możliwości wywiązania się z umowy świadczeniem zastępczym poprzez cesję określonej wierzytelności jest dozwolona i wynika z ogólnej zasady swobody umów (art. 353¹ k.c.).

Stosownie do treści art. 365 § 1 k.c. jeżeli dłużnik jest zobowiązany w ten sposób, że wykonanie zobowiązania może nastąpić przez spełnienie jednego z kilku świadczeń (zobowiązanie przemienne), wybór świadczenia należy do dłużnika, chyba że z czynności prawnej, z ustawy lub z okoliczności wynika, iż uprawnionym do wyboru jest wierzyciel

lub osoba trzecia. § 2 tego przepisu stanowi natomiast, że wyboru dokonywa się przez złożenie oświadczenia drugiej stronie. Jeżeli uprawnionym do wyboru jest dłużnik, może on dokonać wyboru także przez spełnienie świadczenia.

Pozwana skorzystała z upoważnienia przemiennego jakie jej przysługiwało na mocy paragrafu 4 umowy. W dniu 7.06.2013 r. pozwana - reprezentowana przez pełnomocnika, który posiadał umocowanie do składania oświadczeń woli w imieniu pozwanej powołując się na stosowny paragraf łączącej strony umowy - oświadczyła, że korzysta ze swojego uprawnienia w wyborze sposobu wykonania swojego zobowiązania i zapłaty dokonuje poprzez przelanie na powódkę wierzytelności opisanej w umowie.

W chwili złożenia tego oświadczenia wierzytelność, która miała podlegać przelaniu wynosiła 75.000 zł wraz z należnymi odsetkami, propozycja zaś obejmowała kwotę przelewu wynoszącą 73.318,88 zł.

Przyjmując nawet, że w chwili złożenia oświadczenia o wyborze sposobu zaspokojenia wierzytelności kwota zaproponowanej cesji nie pokrywała w pełni istniejącego na tę chwilę zobowiązania, powódka zobowiązana była takie świadczenie przyjąć. Odmawiając nie wywiązała się z postanowień umownych, które na siebie przyjęła. W tej sytuacji popadła w zwłokę z przyjęciem świadczenia.

W ocenie Sądu z uwagi na brak złożenia stosownego oświadczenia woli przez powódkę, będącego częścią umowy przelewu wierzytelności, do zawarcia umowy przelewu dojść nie mogło, a w konsekwencji nie doszło w ten sposób do wygaśnięcia zobowiązania wynikającego z umowy pożyczki, niemniej powódka odmawiając podjęcia stosownego działania (art. 354 par. 2 k.c.) i złożenia oświadczenia woli prowadzącego do skutecznego zawarcia umowy przelewu wierzytelności popadła w zwłokę wierzyciela (art.486 k.c.), albowiem brak było uzasadnionych podstaw do tego by odmówić dokonania stosownej czynności.

W rezultacie pozwana, gdy idzie o należność główną, spełniła świadczenie jedynie w części tj. co do kwoty 2.050. Wynika z tego, że zobowiązanie, które pozostało do uregulowania wynosi 87.950 zł (90.000 zł- 2.050 zł = 87.950 zł.).

4. odsetki.

Strony zastrzegły odsetki ustawowe za opóźnienie w spłacie poszczególnych rat oraz odsetki umowne w wysokości 15 % liczone od września 2012 r. Analizując treść umowy wnioskować można, że strony zastrzegły kumulację obu odsetek. Takie też stanowisko wyrażają strony w swoich pismach procesowych. Odsetki umowne 15 % to tzw. odsetki kapitałowe. Podstawową funkcją odsetek jest to, iż stanowią one wynagrodzenie za korzystanie z cudzych pieniędzy lub rzeczy oznaczonych rodzajowo. Inną natomiast rzeczą są odsetki za opóźnienie.

W orzecznictwie i doktrynie za niekontrowersyjny należy uznać pogląd, że można zastrzec kumulatywnie odsetki kapitałowe i odsetki za opóźnienie (Strony mogą w umowie przewidzieć zarówno kumulację odsetek kapitałowych i za opóźnienie należnych wierzycielowi, jak i ustanie obowiązku uiszczania odsetek kapitałowych i zastąpienie ich, od chwili, gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem swojego świadczenia pieniężnego, odsetkami przewidzianymi w art. 481 § 1 k.c. -wyrok SN 2008.10.17 I CSK 187/08 LEX nr 488952 i wyrok SN 01.12.2010r. ICSK 28/10).

Sąd w tej sprawie wyraża także pogląd (reprezentowany przez większość doktryny), iż górny limit odsetek określony treścią art. 359 § 2² k.c. (tzw. odsetki maksymalne) odnieść należy tylko i wyłącznie do dochodzonych przez wierzyciela wynikających z czynności prawnej (nie zaś z ustawy –jak to ma miejsce w przypadku mającym swe źródło w art.481 k.c. odsetkach ustawowych za opóźnienie) odsetek kapitałowych za korzystanie z cudzego kapitału. W konsekwencji więc Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki odrębnie od tych samych kwot odsetki kapitałowe w wysokości 15 % rocznie (wyjątek stanowią odsetki kapitałowe liczone od kwoty 14.632 zł od dnia 9.10.2014 r., albowiem od tej daty odsetki umowne przekroczyły już wysokość odsetek maksymalnych –wobec czego możliwe było zasądzenie jedynie odsetek maksymalnych) oraz odsetki ustawowe.

Odnosząc się do poszczególnych kwot od których zasądzone zostały odsetki kapitałowe i odsetki ustawowe oraz okresów za które, zdaniem Sądu, przysługują wierzycielowi, należy poczynić następujące uwagi.

A. W przypadku kwot, składających się na sumę 2.050 zł, która w sześciu częściach została zapłacona powódce, Sąd przyjął, że od kwot tych winny być naliczone odsetki kapitałowe począwszy od 1.09.2012 r. (par. 5 umowy) do dat w których kwoty te zostały zgodnie z twierdzeniami powódki zapłacone (pозwana nie udowodniła, że zapłata nastąpiła wcześniej) oraz odsetki ustawowe za okres od 1.10.2012 r. (od tej daty pozwana pozostawała w opóźnieniu ze spłatą I raty pożyczki do której to raty należy zaliczyć niewątpliwie analizowaną kwotę- por. par.2 umowy) do dat w których kwoty te zostały zapłacone (co do wykazania daty spłat uwagi analogiczne jak w przypadku odsetek kapitałowych).

B. Gdy idzie o pozostałą część pierwszej raty, tj. 27.950 zł to daty początkowe dla odsetek kapitałowych i ustawowych są analogiczne do wyżej wskazanych, natomiast bieg okresu w którym odsetki winny być naliczane został przerwany w dniu 7.06.2013 r., w chwili w której powódka odmówiła bezpodstawnie przyjęcia świadczenia alternatywnego i popadła w zwłokę wierzyciela (art. 486 k.c.); konsekwencją takiego stanu rzeczy musi być zarówno brak możliwości dalszego naliczania dłużnikowi odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, jak i odmowa uznania prawa do naliczania odsetek kapitałowych.

C. W przypadku drugiej raty (30.000 zł), której termin spłaty przypadał na koniec września 2013 r. oraz części trzeciej raty (15.368 zł- stanowiącej wynik działania polegającego na pomniejszeniu kwoty 90.000 zł o spłacone 2.050 zł i zaoferowane do cesji 73.318 zł, przy uwzględnieniu wysokości dwóch pierwszych rat), której termin spłaty przypadał na koniec grudnia 2013 r., nie mogło być mowy o opóźnieniu w płatności należności, wobec czego zasądzeniu podlegały tylko odsetki kapitałowe za okres od 1.09.2012 r. do 7.06.2013 r. (łącznie od kwoty 45.368 zł).

D. Wreszcie ostatnia część trzeciej raty, która nie została spłacona, w stosunku do której nie mogło być także mowy o pozostawaniu przez wierzyciela w zwłoce –kwota 14.632 zł [90.000 zł- (2.050 zł +73.318 zł)], winna być zapłacona do końca grudnia 2013 r.; wobec faktu, iż świadczenie w tej części nie zostało spełnione i dłużnik nie zaoferował w tym zakresie także świadczenia, które jako nie przyjęte (bezpodstawnie) prowadziłyby do zwłoki wierzyciela wierzycielowi należały się od tej kwoty zarówno odsetki ustawowe (od dnia 1.01.2014 r.) jak i odsetki kapitałowe od 1.09.2012 r. (które od 9.10.2014 r. zastąpione zostały przez odsetki maksymalne- wobec obniżenia z tą datą odsetek maksymalnych poniżej poziomu zastrzeżonych przez strony w umowie odsetek umownych).

Mając na względzie wszystkie powyższe okoliczności Sąd orzekł jak w punktach I i II wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł w oparciu o przepis art. 100 zd. 2 kpc i biorąc pod uwagę, że powódka uległa tylko co do nieznacznej części należności głównej na pozwaną obowiązek zwrotu całości poniesionych przez powódkę kosztów procesu (opłata sądowa od pozwu -4.500 zł i koszty zastępstwa procesowego -3.617 zł).